

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 1928).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Tredje behandling af forslag til lov om ændring af lov om den faste voldgiftsret.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 1928).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagene sattes til forhandling.

Chr. Madsen: Da vi i udvalget har fået meddelelse om, at arbejdsretskommissionen vil blive indkaldt en gang i april måned, undlader vi ved denne behandling at stille ændringsforslag til de to lovforslag. Vi går ind for, at den højtærede arbejdsminister i stedet for septemberforliget af 1899 får indføjet i lovene overenskomsten af november 1960. Vi har erkendt i udvalget, at det er svært at lovgive på dette område, uden at fagorganisationerne har haft lejlighed til at udtale sig. Når overenskomstforhandlingerne er afsluttet, og når parterne i disse forhandlinger kan få tid, vil som nævnt kommissionen træde sammen.

Ved denne behandling af de to lovforslag tillader jeg mig at fremsætte nogle udtalelser.

I al den tid, de to love har været gældende, har der ikke været et mere aktuelt tidspunkt end netop nu til at søge ændringer gennemført. Vi er ved afslutningen af langvarige overenskomstforhandlinger. Industrien står midt i en omfattende udvikling. Der skal inden længe gennemføres toldsænkninger, og det store socialdemokrati har et principprogram til diskussion blandt sine medlemmer. Heri indgår udvidelse af demokratiet, så det også omfatter industrielt demokrati.

I lov om den faste voldgiftsret af 4. okto-

ber 1919 står der i § 18, at indenrigsministeren, så snart 5 år er forløbet efter lovens ikrafttræden, nedsætter et udvalg, der efter gennemsyn af loven kan foreslå forandring. Så vidt jeg kan se, har loven sidst været til behandling i det høje ting i 1934, og jeg er ikke bekendt med, at ovennævnte udvalg er blevet nedsat.

Jeg sagde ved første behandling, at tiden måtte være inde til en ændring af loven fra 1919. Forholdene på arbejdspladserne er anderledes nu end dengang. Mange flere bestemmelser er nu gældende, bestemmelser, der er truffet ved overenskomster, og som er gennemført ved lov, og så er der det ubestemmelige, at der fra begge parter side skal tages hensyn til klimaet på arbejdspladsen. Under disse forhold har tillidsmanden på arbejdspladsen en meget vanskelig opgave. Det er også herom, de fleste sager føres for den faste voldgiftsret. Lad mig nævne som eksempel en sag, hvor strejken blev dømt ulovlig med den sædvanlige bod.

I en virksomhed, hvor klimaet var dårligt, velfærdsforanstaltningerne under al kritik og akkordfastsættelserne i uorden, blev der forlangt forhandlinger. For at få disse gennemført måtte der vælges en ny tillidsmand. Den afgående var blevet træt. Den nyvalgte tillidsmand blev chikaneret på det groveste. Klimaet var som sagt meget dårligt, velfærdsforanstaltningerne kunne ikke ændres, arbejdsgiveren havde igen fået udsættelse af direktoratet, og en ændring af akkorderne kunne der ikke være tale om, skønt produktionen var stigende. Alt dette og flere detaljer forårsagede strejke. Den blev erklæret ulovlig og boden idømt efter principperne fra 1919.

I denne sag var der to ting, voldgiftsretten ikke tog stilling til. For det første velfærdsforanstaltningerne, som var under al kritik, og som var det væsentligste irritationsmoment, fordi de ikke opfyldte arbejderbeskyttelseslovens bestemmelser, og fordi enhver vidste, at den pågældende arbejdsgiver i stedet for at ofre penge herpå havde investeret store summer i en lystgård. For det andet det, man kalder klimaet på arbejdspladsen; det har relation til en bemærkning i mæglingsforslaget af 1958 om, at der i hensigtsmæssigt samarbejde skabes en produktionsstigning som forud-

[Chr. Madsen.]

sætning for gennemførelse af en kortere arbejdstid.

Den her omtalte sag blev behandlet sammen med de mange ulovlige strejker i sommeren 1960. Der er mange sager af lignende art. Her skulle der være muligheder for at appellere sagen til en appel-domstol, for der er virkelig mere i denne sag, end den faste voldgiftsret kan dømme om. Det skulle være en appeldomstol, der var sammensat af lige mange faglige og juridiske dommere. Noget lignende har man i sø- og handelsretten. I den nævnte sag var der jo det urimelige forhold, at arbejdsgiveren kunne have gennemført velfærdsforanstaltninger, men ikke ville. Ved en appeldomstol, hvis man ville vedtage en fornuftig lov herom, skulle retsplejen være offentlig som ved vore andre domstole, og ved at nedsætte retten på steder, hvor større stridigheder er opstået, vil der kunne gøres noget for demokratiet inden for fabrikportens område.

Industrielt demokrati kan ikke gennemføres uden love og bestemmelser herom. Den industrielle udvikling, der er i gang, og de mange nye opgaver, vi står over for, kræver en anden opfattelse af forholdene mellem parterne på arbejdsmarkedet. Dette gælder også loven om mægling i arbejdsstridigheder. Den højtærede boligminister, i 1955 det ærede medlem hr. Carl P. Jensen, sagde dengang, at forhandlingsregler har vist sig at være forhandlingsregler. De forhandlingsregler, vi har nu, er ikke bedre. Arbejdsgiverne kan, blot ved at sige nej, forhale overenskomstforhandlingerne langt ud over den 1. marts.

Forud for forhandlingerne bruger begge parter megen tid til at popularisere kravene. Begge parter appellerer til den offentlige mening, som det er nødvendigt at have med sig i en eventuel arbejdskamp.

Fra arbejderside er kravene konkretiseret i mindstelønkravet på 250 kr. om ugen, fra arbejdsgiverside bruges postulaterne: „af hensyn til samfundets økonomi“ og „af hensyn til konkurrencen“ kan der ikke gives nævneværdige løntillæg.

Arbejdsgivernes argumentation er påstande, som de ikke fører bevis for. Lønnen er jo en bestanddel af varens omkostninger, men arbejdsgivernes pris- og avancepolitik

er måske en større del. Løn og indkomster fra fag til fag ligger fuldt oplyst i mange forskellige statistikker, men arbejdsgivernes fortjenester og avancer er der ingen, der kender noget til. Det kan med megen forsinkelse konstateres af årsregnskaberne, at aktieselskaberne har haft meget store fortjenester, men tal, der kan bevisliggøre, at deres egen økonomi ikke kan bære lønforhøjelser, foreligger ikke. Om samfundsökonomien kan bære det; er ikke en sag, arbejdsgiverne alene skal træffe bestemmelse om, og med hensyn til lønforhøjelser, som man af hensyn til konkurrencen med andre lande ikke kan gennemføre, foreligger der jo ikke noget som helst tal eller noget som helst statistisk materiale, der kan give nogen mening herom.

Nu er det omtalte „af hensyn til konkurrencen“ ikke alene et spørgsmål om lønninger; den tyske revaluering er et eksempel herpå. Dansk industri hilste den velkommen, nu kunne den bedre konkurrere med tysk industri. Et andet spørgsmål i denne forbindelse er markedsplaner og toldændringer; det må i alt fald give nogle industrier billigere råvarer. Vi har intet talmateriale herom, vi ved intet om, hvordan arbejdsgiverne beregner deres priser og avancer. Ikke desto mindre forlanger arbejdsgiverne lavere lønomkostninger og dermed mindre lønninger.

Jeg er klar over, at det er meget svært at få de nøjagtige tal frem på dette område, men man kan jo finde forrentningsprocenten for landbruget; den udregnes meget hurtigt og giver et billede af landbrugets indtjeningsforhold, og landbruget er jo selv ganske fermt til at finde ud af, hvordan dansk landbrug står i forhold til andre landes landbrug inden for markedsplanområderne, både de seks og de syv. Man kan skrive lange artikler og komme med statistiske tabeller, der viser, at dansk landbrug er betydeligt ringere stillet end andre landes landbrug, men vi kan altså ikke få noget som helst tal frem, der kan oplyse, hvordan vi står i konkurrencen til andre lande, og ikke noget bevis for de postulater, som arbejdsgiverne fremfører.

Hvis man i lov om mægling i arbejdsstridigheder fik indsat en bestemmelse om, at forligsmanden kan forlange det fornødne økonomiske materiale — og statistisk de-

[Chr. Madsen.]

partement skal indsamle det — kunne der vel til overenskomstforhandlingerne foreligge tal vedrørende arbejdsgivernes fortjenester, og det måtte da være rimeligt, at disse tal indgik i bedømmelsen af, om arbejderne ved urafstemningen skulle stemme for eller imod et mæglingsforslag. Nu er der allerede sket det, at fagforbundene klart har sagt fra med hensyn til bestemmelserne i lovens § 12, stk. 2, forhandlingsreglerne, hvori der står, at hvis der mellem hovedorganisationerne er aftaler om gruppedeling, kan forligsmanden ikke sammenkæde mæglingsforslag. Dette må antagelig også gå med ind i arbejdsretskommissionens vurdering af situationen.

Angående afstemningsreglerne i loven, har vi den principielle opfattelse, at flertallet må være afgørende, men skal der være kvalificeret majoritet, må det være i overensstemmelse med reglerne i grundlovens bestemmelser om folkeafstemning.

Jeg har fremsat disse bemærkninger, fordi vi mener, at hvis produktionen fortsat skal stige, for at vi kan få en højere levestandard, og hvis der skal skabes ro på arbejdspladserne, må der åbnes mulighed for større indflydelse og medbestemmelsesret.

Vi forventer, at arbejdsretskommissionen vil stille forslag om ændringer til begge love; hvis det ikke sker, vil vi søge udvej herfor.

Formanden: Jeg gør opmærksom på, at forhandlingen kun drejer sig om forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder og om forslag til lov om ændring af lov om den faste voldgiftsret.

Hans Rasmussen: Jeg kan som den højtærede formand henvise til, at folketinget kun skal tage beslutning i dag om de to foreliggende lovforslag, og de drejer sig om at erstatte septemberforliget af 1899 med den hovedaftale, som de to hovedorganisationer har indgået i november 1960, i de bestemmelser i lovene, hvor forliget hidtil har været nævnt.

De mange bemærkninger, der i øvrigt er fremsat, tror jeg det vil være ganske gavnligt, om de to hovedorganisationer for arbejdsmarkedet får lejlighed til at drøfte, dels det arbejdsretlige forhold, dels spørgsmålet om, hvordan forhandlingerne frem-

tidig skal finde sted, om der skal ske ændringer i forhandlingsreglerne eller ikke. Det vil være rimeligt, at vi følger de traditioner, som hidtil har været gældende: at hovedorganisationerne vurderer, hvorvidt noget skal fremlægges for folketinget eller ikke.

Arbejdsministeren (Bundvad): Jeg takker udvalget for dets enstemmige indstilling om, at de to lovforslag vedtages uændret.

Det ærede medlem hr. Chr. Madsen gør sig skyldig i en fejltagelse, når han siger, at bestemmelsen i § 18 i den gamle lov fra 1919 om den faste voldgiftsret om revision i løbet af 5 år ikke er sket fyldest. I 1925 blev der nedsat en arbejdsretskommission, som gennemgik det hele, og paragrafen er altså opfyldt. I øvrigt er der gennemført ændringer i 1934 og i 1939.

Ved samråd i udvalget fremlagde det ærede medlem hr. Chr. Madsen skitse til nogle ændringsforslag. På det ærede medlems anmodning enedes man om, at jeg skulle sørge for, at arbejdsretskommissionen blev gjort bekendt med denne skitse, og mit løfte herom kan jeg gentage.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag til lov om ændring af lov om mægling i arbejdsstridigheder
vedtoges enstemmigt med 114 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om ændring af lov om den faste voldgiftsret
vedtoges enstemmigt med 117 stemmer.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden (sidste) behandling af forslag til folketingsbeslutning om godkendelse af „Kongeriget Danmarks Hypotekbank“s regnskab for regnskabsåret 1959-60.

(Første behandling findes i tidenden sp. 1584).